

Més enllà de Red River, més enllà del western

Carles Sampol

I Com pot arribar el cinema a ser d'admirable quan elabora un discurs social i polític de la manera més simple i suggerent? ¿Quin és el secret que s'amaga darrera el cinema, quan aquest ofereix tota la densitat d'un discurs i la complexa visió del món amb una senzilla història que mescla melodrama i èpica homèrica, en un context propi del gènere western? ¿Què provoca que pel·lícules vistes més de mig segle després d'haver-se fet semblen més actuals que algunes de les estrenes cinematogràfiques més recents? Les respostes a aquestes preguntes, i a moltes altres que se'n puguin derivar, es poden trobar a una pel·lícula com *Red River* (Río Rojo) de Howard Hawks.

A l'hora de parlar d'aquesta magistral pel·lícula, sempre que coincideix amb un amic, recordem com el *travelling* final, que segueix les passes d'un malferit Tom Dunson —John Wayne en un dels seus millors papers, i establint un clar precedent del d'Ethan Edwards de *The searchers*— romanien en la nostra memòria molt més llarg, molt més lent, del que en realitat era i podem comprovar una vegada vista de nou, no sé quantes vegades, *Red River*. Tan se val que el *travelling* sigui gairebé fugaç, momentani, el meu record tornarà a desvirtuar-la, com si aquest estigués marcat per sempre per la imatge del patiment, ràbia, dolor, soferts per Tom Dunson. Com si tot junt es perllongàs en la meua memòria. Per aquest motiu, per la forta petjada emocional i psicològica que deixen uns personatges d'una entitat, d'una dimensió, com la dels que protagonitzen *Red River*, la pel·lícula supera el pas del temps i roman

en la memòria cinèfila de l'espectador.

En canvi, i de manera sorprenent, a l'hora de parlar de *Red River*, de comentar-la en llargues nits no recordo haver tractat l'qüestió de la forta i implícita lectura política que porta

aquesta història sobre un personatge, Tom Dunson, que representa l'obsessió per la construcció d'un imperi personal. La qual cosa, implica una actitud autoritària i patriarcal que arrossega, però, una consciència ferida que el turmenta amb el record de

Però Red River, evidentment, és molt més que una senzilla metàfora sociopolítica, derivada de les circumstàncies que llavors envoltaven el món, i que en qualsevol cas sempre podria ser el resultat d'una lectura molt posterior.

l'abandó, i posterior mort, de la seva estimada provocat pel seu propi feroç caràcter individualista. Nia dins Tom Dunson el conflicte interior que no el deixarà i determinarà els actes d'algué que aplica la llei salvatge del western, aquella que dicten les bales, però

que aplaca amb la lectura de la Bíblia davant de la tomba de les seves víctimes.

Però els temps canvien i molt abans que vinguéss l'apòstol Peckinpah a llogar l'esperit insubornable d'uns quants desarrelats, Howard Hawks ja parla-

va d'una nova època en què les coses havien de funcionar d'una altra manera. Així és que Tom Dunson, quinze anys després d'abandonar el seu amor i la caravana de colons que es dirigeix a la recerca de la terra promesa, ha triomfat en la seva empresa personal, fins que la guerra civil nord-americana, juntament amb la sequera, ha provocat la crisi dels ramaders. A partir d'aquí, de manera subtil, molt ben dissimulat, el relat s'eleva a la categoria d'al·legoria que reflecteix un món, el de 1948, que acaba de patir una Segona Guerra Mundial. És inevitable, per tant, demostrar que les coses han canviat i que Tom Dunson s'ha convertit en un anacronisme i que el seu caràcter autoritària, arisc i prepotent no combrega amb la resta. Sí, el poble, o la companyia. Ara cal tenir en compte la seva opinió i respectar-la perquè esdevenen imprescindibles per poder arribar a Missouri amb més de 9000 mil caps de ramaderia. Hawks també ho sap i es fa inevitable el relleu generacional, encarnada en Matt Garth —gran Monty Clift— que assoleix, en aquest cas dimensions tràgiques de naturalesa edípica.

Però *Red River*, evidentment, és molt més que una senzilla metàfora sociopolítica, derivada de les circumstàncies que llavors envoltaven el món, i que en qualsevol cas sempre podria ser el resultat d'una lectura molt posterior. La grandesa d'aquesta obra mestra és la de transmetre idees o sensacions semblants a les esmentades de forma gairebé inconscient, sense evidències, sense la voluntat d'anteposar res que no sigui una història, en la qual hi trobem un extraordinari i arrossegador al·lègic, els tòpics del melodrama més clàssic o la rivalitat entre diferents concepcions del món. ■

